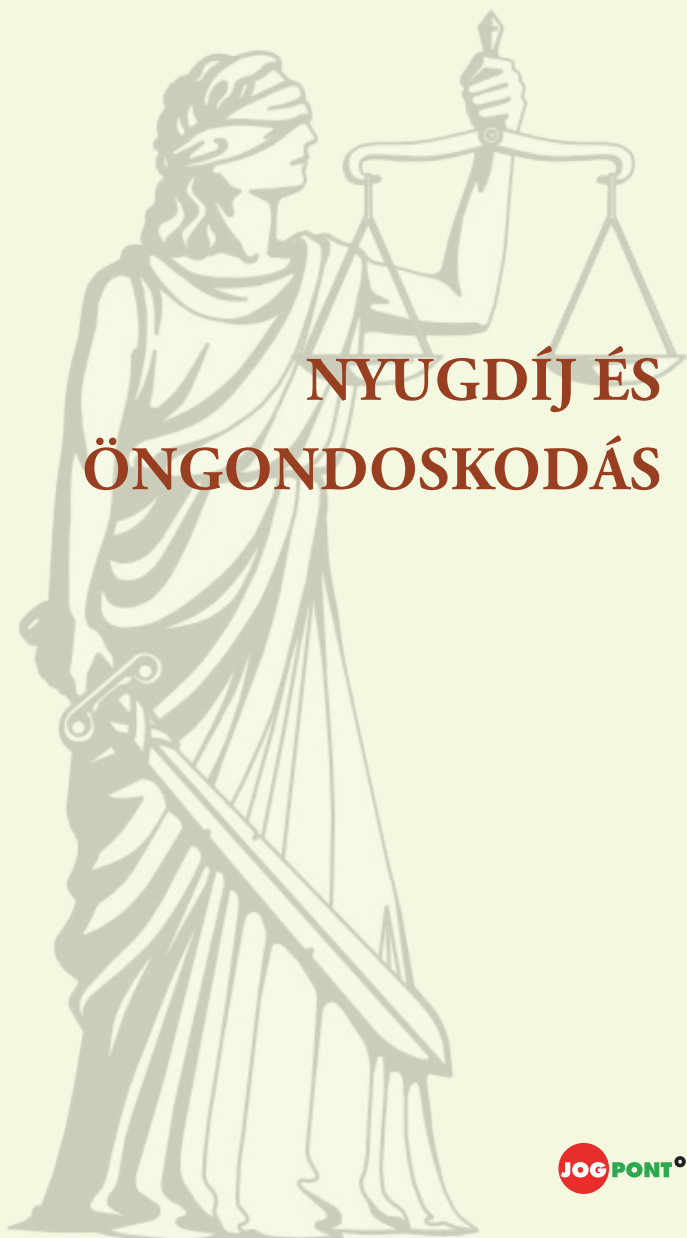

TB JOG

**NYUGDÍJ ÉS
ÖNGONDOSKODÁS**

**JOGPONTOK
KISKÖNYVTÁR**

Impresszum

Írta: Neiger, Kókai, Papp ügyvédi iroda
az Iskolaszövetkezetekről szóló részt Dr. Simon Balázs készítette

Lektor: Dr. Neiger Tibor egyetemi docens

Felelős kiadó: Magyar Iparszövetség, Dr. Vadász György elnök

A kiadvány a GINOP 5.3.3.-15-2015-00003

„Közép-dunántúli JOGpontok”

Jogszerű foglalkoztatást célzó szolgáltatás nyújtása
projekt keretében készült.

Nyomda: Kettőspont Kft., Tata

Felelős vezető: A Kft ügyvezetője

2017

Nyugdíj és öngondoskodás

Tartalomjegyzék

Mit biztosít a nyugdíj?	3
Általánosságban a nyugdíjrendszerről	4
Az öregségi nyugdíj általános szabályai	6
Miért szükséges az öngondoskodás; annak milyen jogilag rendezett területei, illetve fajtái vannak?	8
Önkéntes kölcsönös biztosító pénztár	13
Nyugdíj – rokkant nyugdíj – baleseti ellátás	17
A nyugdíj feltételei a munkaviszonyban töltött idő szempontjából, beszámítható szolgálati idő, eltérő, és kedvezményes szabályok (pl nők 40 év munkaviszony után, honvédség, rendvédelem, katasztrófavédelem kedvezményes szabályai, szolgálati nyugdíj)	20
Nyugdíj számításának alapjai	25
Munkavégzés nyugdíj mellett	27
A nyugdíjemelés rendes és rendkívüli szabályai	28
Egyes öngondoskodási formák kedvezményes adózási szabályai	30

A modern társadalmakat a világban bekövetkező gazdasági és társadalmi változások nemcsak az oktatási rendszer, vagy a pénzügyi rendszer átalakítására sarkallják, hanem azt is elvárják, hogy a demográfiai változásokra is reagáljanak. Magyarországon annak érdekében működtetik és alakítják a nyugdíjrendszert, hogy az idősödő társadalom okozta kihívást kezeljék.

Mit biztosít a nyugdíj?

A nyugdíj egy olyan pénzbeli ellátás, ami elsődlegesen meghatározott életkor elérése esetén vagy meghatározott szolgálati idő megszerzése esetén, esetleg bizonyos fokú egészségromlás, illetve egészségkárosodás esetén a jogosult számára jövedelmet biztosít.

Ekként fogalmaz Magyarország Alaptörvénye is, melynek XIX. cikke szerint Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő.

Míg az Alaptörvény egy általános jellegű állami szerepvállalást, mintegy keretszabályt rögzít, magának a nyugdíjrendszer ellátásainak szabályait külön jogszabályok állapítják meg. Az Alaptörvényben rögzített elveknek megfelelően az időskorúak és a tartósan vagy véglegesen munkaképtelenné válók, valamint hozzátartozóik megélhetésének biztosítása érdekében alkotta meg az országgyűlés a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvényt (továbbiakban Tny tv.), valamint annak végrehajtási rendeletét a 168/1997. (X.6.) Kormányrendeletet (továbbiakban Vhr.); melyek a főbb részletszabályokat rögzítik.

Általánosságban a nyugdíjrendszerről

Magyarországon a társadalombiztosítás rendszerében, biztosítási alapon működik az állami kötelező nyugdíj. A törvény az Állam feladatává teszi nemcsak a kötelező társadalombiztosítási rendszer működtetését, hanem annak fejlesztését is.

A Tny tv. rendelkezései irányadóak a társadalombiztosítás ellátására és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (továbbiakban Tbj. tv) szabályai szerint biztosítottak minősülő személyekre és a foglalkoztatókra, továbbá a Tny tv-ben meghatározott saját jogú és hozzátartozói nyugellátásban részesülő személyekre, valamint a nyugdíjmegállapító szervre és a nyugdíjfolyósító szervre (a továbbiakban együtt: nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv), valamint a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szervre.

A magyarországi nyugdíjrendszer azonban nemcsak kötelező, hanem önkéntes alapon is működik. A rendszer elemei a társadalombiztosítási – kötelező – nyugdíj, az önkéntes nyugdíjformák (melyekről a későbbiekben ejtünk szót), valamint a szociális ellátásról és szociális igazgatásról szóló 1993. évi III. törvényben időskorúak járadékaként szabályozott szociális ellátás. A nyugdíjrendszer szabályai így ugyanis lehetőséget biztosítanak a magánszemély számára arra is, hogy a kizárólag a társadalombiztosítási nyugellátás alapján nyugdíjra jogosultakhoz képest magasabb összegű nyugdíjra legyenek jogosult akkor, ha a jogosult a szolgálati idejének legalább egy részében a magánnyugdíjrendszer keretében is teljesített tagdíjat.

A társadalombiztosítási – kötelező - nyugdíj finanszírozására a Tbj törvényben meghatározottak szerinti nyugdíjjárulék szolgál fedezetül. Ez azt is jelenti, hogy a nyugdíjra való jogosultság egyik feltétele a járulékfizetési kötelezettség teljesítése. Azonban az a nemvárt eset is előfordulhat, hogy a befolyt járulékok alapján a Nyugdíjbiztosítási Alap kiadásai meghaladják a bevételeket, az Állam ez esetben is biztosítja a társadalombiztosítási nyugellátások kifizetését a központi költségvetés által rendelkezésére bocsátott előirányzat összegéből.

A társadalombiztosítási – kötelező - nyugdíjrendszerben megkülönböztetünk saját jogú nyugellátásokat (ilyen az öregségi nyugdíj) és hozzátartozói nyugellátásokat (úgy, mint az özvegyi nyugdíj, árvaellátás, szülői nyugdíj, baleseti hozzátartozói nyugellátás, özvegyi járadék). Ezen nyugellátások összege nagyban függ a nyugdíjjárulék alapját képező keresettől és jövedelemtől – melyet a magánszemély a nyugdíjigényt megelőzően szerzett -; amennyiben pedig a jogosult magánszemély a jogszabályban előírt mértékű szolgálati időt megszerezte, úgy ez esetben válik jogosulttá a nyugdíjra.

Az öregségi nyugdíj általános szabályai

Az öregségi nyugdíj egy olyan saját jogú nyugellátás, amely meghatározott életkor (azaz az adott személyre meghatározott öregségi nyugdíjkorhatár) elérését követően, továbbá meghatározott szolgálati idő megszerzése esetén jár abban az esetben, ha a jogosult az öregségi nyugdíj megállapításának napján nem áll biztosítási jogviszonyban. Amennyiben az előbbi feltételek valamelyike hiányzik, úgy az igénylő nem jogosult öregségi nyugdíjra. (Fontos tudni, hogy amennyiben az igénylő részére álláskeresési ellátást folyósítanak, úgy az öregségi nyugdíjat legkorábban az ellátás folyósításának megszűnését követő naptól lehet megállapítani.)

A törvény által elvárt biztosítási jogviszony hiánya nem jelenti azt, hogy az öregségi nyugdíjas – további feltételek fennállása esetén – „nyugdíjas éveiben” nem létesíthet munkajogviszonyt; pusztán a nyugdíjigény elbírálásakor nem állhat munkaviszonyban.

Az öregségi nyugdíjkorhatár alatt a magánszemélynek azt az életkorát értjük, melynek elérésével – a további feltételek fennállása esetén - jogosulttá válik az öregségi nyugdíj megállapítására. Az öregségi nyugdíjkorhatár – az elmúlt években elsődlegesen a várható élettartam megnövekedésére való tekintettel - folyamatosan változott és várhatóan a jövőben is változni, mégpedig emelkedni fog; ez a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának egyik legfontosabb eszköze.

Az öregségi nyugdíjkorhatár a jelenlegi szabályozásban az alábbiak szerint alakul:

az 1952. január 1-je előtt született magánszemély esetén a 62. életéve betöltésével,

az 1952-ben született magánszemély esetén a 62. életév betöltését követő 183. nappal,

az 1953-ban született magánszemély esetén a 63. életév betöltésével,

az 1954-ben született magánszemély esetén a 63. életév betöltését követő 183. nappal,

az 1955-ben született magánszemély esetén a 64. életév betöltésével,

az 1956-ban született magánszemély esetén a 64. életév betöltését követő 183. nap ,

az 1957-ben vagy azt követően született magánszemély esetén a 65. életéve betöltésével válik jogosulttá öregségi nyugdíjra.

Az öregségi nyugdíjon belül megkülönböztetünk öregségi teljes nyugdíjat és öregségi résznyugdíjat, valamint külön szabályok vonatkoznak a nők kedvezményes nyugdíjára. Az öregségi teljes nyugdíjra az a magánszemély jogosult, aki az irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, és legalább 20 éves szolgálati időt szerzett és nem áll - belföldön és külföldön sem - biztosítással járó jogviszonyban. Öregségi résznyugdíjról akkor beszélünk, ha a magánszemély betöltötte a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt, de nem rendelkezik 20 éves szolgálati idővel, azonban szerzett legalább 15 évnyi szolgálati időt, továbbá nem áll - belföldön és külföldön sem - biztosítással járó jogviszonyban.

Miért szükséges az öngondoskodás; annak milyen jogilag rendezett területei, illetve fajtái vannak?

Az öngondoskodás azt jelenti, hogy a magánszemély tudatosan felkészül a jövőben bekövetkező változásokra, a váratlan helyzetekből adódó anyagi kiszolgáltatottság csökkentése érdekében; azaz arra, hogy az élete nehéz szakaszában finanszírozni tudja megélhetését. Ennek módja, hogy a magánszemély jövedelméből megtakarításokat eszközöl. Többféle megtakarítási formát ismerünk, ilyenek többek között a lakáskassza-megtakarítások, a különböző befektetések, biztosítási formák és az önkéntes nyugdíjformák. Témánk szempontjából ezen utóbbi területeket mutatjuk be.

Különböző jogszabályok határozzák meg az önkéntes nyugdíjformák szabályait; így rendelkeznek a magánnyugdíj-pénztárakról, az önkéntes kölcsönös nyugdíjbiztosításról, a nyugdíj-előtakarékossági számláról és a foglalkoztatói nyugdíjról.

Az 1997. évi LXXXII. törvény egységesen szabályozza az állampolgárok tagdíjfizetésen és egyéni számlán alapuló magánnyugdíját és a magánnyugdíjpénztár rendszerét. A pénztárak fő jellemzője az önkormányzati működés elve; azaz a pénztárra vonatkozó alapvető döntések meghozatalára kizárólag a pénztártagok jogosultak. A magánnyugdíj-pénztárak tagjait megilleti a szabad pénztárválasztás – azaz a pénztárba belépés vagy átlépés - joga, melyet csak az adott pénztár Szervezeti és Működési Szabályzata (továbbiakban SzMSz.) korlátozhat. Tilos a pénztártagok vallási, faji, etnikai, illetőleg politikai meggyőződés,

kor és nem szerinti megkülönböztetése. A kölcsönösség és az öngondoskodás elve alapján a pénztártagok közösen teremtik meg a pénztár működésének és szolgáltatásainak fedezetét, ezt követően a pénztár köteles Alapot létrehozni, valamint fenntartani annak érdekében, hogy a törvényben meghatározott módon gondoskodjon a pénztárak szolgáltatási kötelezettségének teljesítéséről. A pénztár kizárólag a törvényben meghatározott nyugdíj szolgáltatás szervezése és teljesítése érdekében gazdálkodik; bevételeiből és a bevételeiből képzett tartalékokból finanszírozza kiadásait. Fontos elv, hogy a pénztár gazdálkodásával és befektetési tevékenységével akként köteles vagyont gyarapítani, hogy az szolgáltatási kötelezettségének teljesítését ne veszélyeztesse. A pénztár a tagjai részére egyéni számlát vezet, melyen az adott tag befizetéseit tartják nyilván. A magánnyugdíj-pénztári tagság korábban kötelező volt, azonban 2010. évtől ezt megszüntették. A magánnyugdíj-pénztár a bírósági nyilvántartásba vétellel jön létre.

A nem pályakezdő magánszemélynek lehetőségében áll, hogy csatlakozzon valamelyik pénztárhoz. Amennyiben a magánszemély csatlakozik valamely magánnyugdíj-pénztárhoz, úgy a korábbi szabályozás szerint a bruttó béréből levont nyugdíjjárulék bizonyos hányadát – jellemzően a nagyobb hányadát – fizette a magánnyugdíj-pénztárba, míg az államnak csak a „megmaradt” kisebb részét teljesítette (ma a magánnyugdíj-pénztárakban a tagok elsősorban tagdíj-fizetésre kötelezettek). A magánnyugdíj-pénztári befizetést a magánszemély kiegészítheti továbbá önkéntes befizetéssel is, melyet akár a munkáltató, akár a tag

teljesíthet. Abban az esetben, amennyiben a magánszemély él a „kiegészítés” lehetőségével, úgy a későbbiekben az „állami” – kisebb összegű befizetés miatt alacsonyabb összegű – nyugdíj mellett a nyugdíjpénztár is kifizetéseket biztosít a részére. Ugyanis az a magánszemély, aki nem csatlakozik magánnyugdíj-pénztárhoz (és más módon sem tervez előre), az csak az Államnak fizetett társadalombiztosítási járulék teljes összegével „tervez”, így nyugdíjas éveiben csak az államtól részesül rendszeres kifizetésben, azaz nyugdíjban. Amennyiben a magánszemély nyugdíjba vonul, többféle lehetősége lesz arra, hogy hozzájusson a magánnyugdíj-pénztárban egyéni számlán felhalmozott összeghez. Egyes feltételek fennállása esetén egy összegben, vagy meghatározott időszakban rendszeres időközönként járadék formájában, vagy életük végéig életjáradék formájában juthatnak hozzá a pénztár által biztosított nyugdíjszolgáltatáshoz. Egy pénztártag főszabály szerint csak egyetlen pénztár tagja lehet. A tagsági jogviszony önkéntes belépéssel keletkezik, melyet az írásban tett belépési nyilatkozattal kezdeményezi a tag. A pénztártag tagdíj fizetésére köteles, annak legkisebb mértékét a pénztár alapszabálya határozza meg. A tagdíjfizetés elmulasztása azonban nem szünteti meg a tagsági jogviszonyt.

Fontos szabály az is, hogy a magán-nyugdíjpénztári megtakarítás örökölhető, de az egyéni számla a hagyatéknak nem része. A pénztártag belépésekor egy vagy akár több természetes személy (haláleseti) kedvezményezettet is megjelölhet, akik halála esetén jogosultak a felhalmozott pénztári vagyponra. A belépést követően is sor kerülhet a haláleseti kedvezményezett személyé-

nek megjelölésére, vagy a megjelölt személy megváltoztatására. Ha pedig a pénztártag kedvezményezettet nem jelölt meg, vagy a jelölés hatályát veszti, úgy kedvezményezettnek a tag természetes személy örökösét kell tekinteni (természetesen örökrésze arányában).

Az 1993. évi XCVI törvény rendelkezik az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról. A törvény értelmében az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár a legalább 16. életévet betöltött természetes személyek által a függetlenség, a kölcsönösség, a szolidaritás és az önkéntesség elve alapján létrehozott, társadalombiztosítási ellátásokat kiegészítő (pótló), illetve ezeket helyettesítő szolgáltatásokat, továbbá az egészség védelmét elősegítő ellátásokat szervező és finanszírozó társulás. A pénztár lényege, hogy a tagok részére tartósan befektethető forrást jelent. A pénztárak ezen formája nem helyettesítője az állami nyugdíjnak, hanem annak kiegészítésére szolgál. A tagság tehát önkéntességen alapul azzal, hogy a tag által befizetett tagdíjat befekteti a társaság vagyionkezelője a tag választása szerinti kockázatú eszközökbe. A pénztár a tag részére egyéni számlát vezet. A szabályok értelmében a tagnak lehetősége van arra, hogy a nyugdíjkorhatár elérését megelőzően is felvegye a megtakarítást, melyet 10 éves „várakozási idő” elteltét követően kedvezményesen tehet meg a tag.

Önkéntes kölcsönös biztosító pénztár

Több formája van az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárnak; így beszélhetünk nyugdíjpénztárról (meghatározott nyugdíj szolgáltatás biztosítása esetén); vagy önszegélyező pénztárról (, amely szociális kockázat bekövetkezése esetén, jogszabály által előírt szociális kötelezettségek alapján biztosít kiegészítő ellátást, valamint támogatja a gyógyszer és gyógyászati segédeszköz árát); vagy egészségpénztárról (, melynek feladata az egészség védelmét szolgáló programok szervezése és finanszírozása, továbbá az egészségügyi szolgáltatások megvásárlása); valamint egészség- és önszegélyező pénztárról (, mely ötvözi az egészségpénztár és az önszegélyező pénztár feladatait is).

Ahogy a magánnyugdíj-pénztári megtakarítás, úgy az önkéntes kölcsönös biztosító pénztári megtakarítás is örökölhető, de a tag halála esetén az egyéni számla az elhunyt hagyatékának nem része. A tag ugyanis halála esetére - az alapszabályban foglaltak szerint - természetes személy (haláleseti) kedvezményezettet jelölhet meg a belépési nyilatkozaton, közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban. Ha több kedvezményezettet jelölt meg az elhunyt tag, úgy valamely kedvezményezett elhalálása esetén az egyéni számla rá eső részéből a tag halála időpontjában még életben lévő kedvezményezettek a jogosultságaik arányában részesednek. Ha azonban a pénztártag nem jelölt meg kedvezményezettet, vagy a jelölés a jogszabályban foglaltak szerinti esetekben hatályát veszti, akkor kedvezményezettnek – örökösre arányában - a tag természetes személy örökösét kell tekinteni (ez esetben az örökös jogállása a kedvezményezettével megegyezik).

Nem annyira ismert, azonban egyes feltételek fennállása esetén az egyéni számlán felhalmozott összeg az élettársak élettársi vagyonközösségébe, valamint a házasfelek házastársi vagyonközösségébe tartozik függetlenül attól, hogy a megtakarítást csak az egyik élettárs/házastárs nevéen tartja nyilván a pénztár; ezt mondja ki a Legfelsőbb Bíróság – mai nevéen Kúria - Pfv. II. 22.093/2009. számú határozata (a határozat szövegét lásd az internetes közzététel [www.jogpontok.hu/jogi kiadványok](http://www.jogpontok.hu/jogi_kiadvanyok))

Fontos azzal is tisztában lenni, hogy amennyiben a tag a nyugdíjkorhatár elérése előtt felveszi a tőke (azaz a befizetések) egy részét, az jövedelemnek minősül, tehát a jövedelem ezen formája után a tag személyi jövedelemadó és egészségügyi hozzájárulás fizetésére köteles.

A nyugdíj-előtakarékossági számlákról szóló 2005. évi CLVI. törvény a természetes személyek részére biztosít egy további lehetőséget az öngondoskodás érdekében, mely az állami nyugdíj kiegészítését szolgálhatja. A nyugdíj-előtakarékossági számlák esetében nyugdíj-előtakarékossági értékpapírszámláról, nyugdíj-előtakarékossági értékpapír letéti számláról, és nyugdíj-előtakarékossági pénzszámláról beszélhetünk; ez alatt a megtakarítási forma alatt kizárólag értékpapír-alapú befektetési formában történő takarékoskodást értünk. A nyugdíj-előtakarékossági számla esetén tehát a magánszemély nem teheti meg, hogy „csak” befizet a számlára, hanem a befizetett összeggel „kereskednie kell”. Figyelemmel arra, hogy ez az öngondoskodási forma tulajdonképpen egy értékpapír számla, így a fenntartásával – törvény által előírt mértékű – számlavezetési díj-fizetési

kötelezettség, valamint – az egyes számlák esetében eltérő mértékű – kezelési díj- és tranzakciós díj-fizetési kötelezettség jár.

Az utolsó önkéntes nyugdíjforma a foglalkoztatói nyugdíj, melynek részletszabályait a 2007. évi CXVII. törvény tartalmazza. A foglalkoztatói nyugdíj intézményének bevezetését az EU európai szinten megszervezett belső piacának megszilárdítása indokolta. A foglalkoztatói nyugellátás intézménye európai uniós szinten már ismert volt, szabályait a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmények tevékenységéről és felügyeletéről szóló 2003. június 3-i 2003/41/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv tartalmazta. Magyarország kötelezettsége volt az irányelv átültetése annak érdekében, hogy az Európai Unió bármely tagállamában bejegyzett foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmény határon átnyúló szolgáltatás keretében történő tevékenységet folytasson Magyarország területén is.

A magyar szabályozás szerint foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményt a foglalkoztató, bank, biztosító részvénytársaság és befektetési társaság alapíthat. Az intézmény kizárólag részvénytársasági formában működhet. A már megalapított intézményhez bármely foglalkoztató csatlakozhat az erről szóló szerződés megkötésével. Az így csatlakozott foglalkoztató biztosíthat a munkavállalói részére, valamint saját maga a foglalkoztató részére is nyugdíjkonstrukciót.

Az alapító vagy a szerződéssel csatlakozott foglalkoztatónak nemcsak munkaviszonyban kell állnia a munkavállalójával ahhoz, hogy a munkavállaló taggá váljon, hanem a munkaszer-

ződésben kötelezettséget kell vállalnia a hozzájárulás megfizetésére. A tagnak lehetősége van arra, hogy a foglalkoztató által vállalt hozzájárulás összegét kiegészítse egyösszegű vagy rendszeres befizetéssel. A befizetett összeggel a tag rendelkezik; a tagsági jogviszony a munkaszerződés megkötésével illetve módosításával jön létre. Amennyiben megszűnik a munkaviszony, úgy a munkavállalónak lehetősége van arra, hogy a felhalmozott befizetést az eddigi nyugdíjszolgáltató intézményben hagyja vagy átvigye az új foglalkoztató nyugdíjszolgáltató intézménybe.

A foglalkoztatói nyugdíjszolgáltatói intézmény meghatározott nyugdíjszolgáltatást nyújt; ilyen az egyösszegű kifizetés, a határozott idejű járadékszolgáltatás, az életjáradék, illetve ezek kombinációja. Általánosságban a tagra irányadó nyugdíjkorhatár betöltésével válik jogosulttá a tag a szolgáltatásra (ettől az adott nyugdíjkonstrukció térhet el).

A többi önkéntes nyugdíjformához hasonlóan ez esetben sem tartozik a tag halála esetén hagyatékához a tagi számlán kezelt megtakarítás abban az esetben, ha a tag haláleseti kedvezményezettet jelölt meg. Fontos tudni, hogy ennél a nyugdíjformánál előfordulhat, hogy a szolgáltatással meghatározott nyugdíjkonstrukció hozzátartozói ellátásra való jogosultságot tartalmaz. Kizárólag ebben az esetben a tag halála esetén – akkor is, ha a hozzátartozót a tag nem jelölte meg kedvezményezettnek, vagy a jelölése érvénytelen – a közeli hozzátartozó számára megnyílik a hozzátartozói ellátásra való jog.

Nyugdíj – rokkant nyugdíj – baleseti ellátás

Korábban rokkantsági nyugdíj néven ismert ellátási formát a jogszabályok ma rokkantsági járadék néven szabályozzák. Az ellátási forma szabályait a jelenleg is hatályos 83/1987. (XII.27.) MT rendeletben, valamint a társadalombiztosításra vonatkozó egyéb jogszabályokban találhatjuk. Abban az esetben ugyanis, ha a természetes személy korai életkorában nagymértékű egészségromlás következik be és így a személy a társadalombiztosítási ellátásokhoz szükséges minimum biztosítási – szolgálati – időt sem tudja megszerezni, úgy válhat jogosulttá erre a pénzbeli ellátásra. A rokkantsági járadékot igénylőnek konkrét feltételeknek is meg kell felelnie, így például a 25. életévét megelőzően keletkezett egészségkárosodásnak legalább 70 %-os mértékűnek kell lennie; az igénylő nem részesülhet nyugellátásban, baleseti nyugellátásban vagy megváltozott munkaképességű személyek ellátásában sem. Az igény benyújtását megelőző 6. hónap 1. napjával állapítható meg az ellátás abban az esetben, ha ezen a napon az igénylő a 18. életévét már betöltötte. Fontos különbség a rokkantsági nyugdíj és az állami nyugdíj között, hogy a rokkantsági nyugdíj egészségi állapottól függ, és nem szükséges szolgálati idő megszerzése (amennyiben azonban az ellátásra jogosult eléri a rá irányadó nyugdíjkorhatárt, úgy részére a továbbiakban nyugellátás jár). Ugyancsak különbség, hogy míg a nyugellátással szemben végrehajtási eljárás foganatosítható -, tehát a nyugellátás (mint például a magánszemély munkával megszerzett jövedelme), végrehajtás alá vonható -, addig a rokkantsági járadék mentes a végrehajtás alól.

Az 1997. évi LXXX. törvény rendelkezik a társadalombiztosítási ellátásokról (továbbiakban Tbj törvény); ide tartozik a baleseti ellátás is, mely lehet baleseti egészségügyi szolgáltatás, baleseti táppénz, vagy baleseti járadék. Baleseti ellátásra a Tbj. törvény 5. § (1)-(3) bekezdésében foglaltak szerinti biztosítottakon túl az is jogosult, aki egyéni, illetve társas vállalkozóként kiegészítő tevékenységet folytatónak minősül, vagy saját jogú nyugdíjasként meghatározott jogviszonyban áll. A baleseti ellátás részletszabályait a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. számú törvény (a továbbiakban Eb tv.), valamint annak végrehajtási rendelete, a 217/1997. (XII.1.) Kormányrendelet tartalmazza. A baleseti ellátás üzemi baleset vagy foglalkozási betegség esetén jár. Az Eb tv. rendelkezései szerint üzemi baleset az a baleset, amely a biztosítottat a foglalkozása körében végzett munka közben vagy azzal összefüggésben éri, és az úti baleset (amit a biztosított munkába vagy onnan lakására – szállására - menet közben szenved el; az a baleset, ami a biztosítottat közcélú munka végzése vagy egyes társadalombiztosítási ellátások igénybevétele során éri. Ugyanezen jogszabály tartalmazza a foglalkozási betegség fogalmát is. Foglalkozási betegség tehát az a munkavégzés vagy a foglalkozás gyakorlása közben bekövetkezett olyan heveny és idült, valamint a foglalkozás gyakorlását követően megjelenő vagy kialakuló idült egészségkárosodás, amely a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló fizikai, kémiai, biológiai, pszichoszociális és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza, illetve az, amely a munkavállalónak az optimálisnál nagyobb vagy kisebb igénybe-

A nyugdíj feltételei a munkaviszonyban töltött idő szempontjából, beszámítható szolgálati idő, eltérő, és kedvezményes szabályok (pl nők 40 év munkaviszony után, honvédség, rendvédelem, katasztrófavédelem kedvezményes szabályai, szolgálati nyugdíj)

A Tbj. törvényben biztosítottak minősülő személy biztosítással járó jogviszonyának 1997. december 31. napját követő időtartama szolgálati időnek számít, ha erre az időszakra az előírt nyugdíjjárulékot a biztosítottól levonták, és megfizették. A magánszemély 1998. január 1. napját megelőzően fennállott biztosítással járó jogviszonyát az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján kell szolgálati időként figyelembe venni. A mezőgazdasági őstermelő biztosítási ideje is szolgálati időnek számít akkor, ha erre az időszakra nyugdíjjárulékot fizetett, illetőleg az előírt nyugdíjjárulékot megfizette.

A saját jogú nyugellátás mellett keresőtevékenység folytatható azzal a megkötéssel, hogy a keresőtevékenység időtartama szolgálati időként nem vehető figyelembe.

A nyugdíjellátás szabályai egyes esetekben kedvezményekre jogosítanak. Így például kedvezmény illeti meg a nőket, a honvédség és rendvédelem tagjait, a katasztrófavédelem tagjait.

Öregségi teljes nyugdíjra jogosult - életkorától függetlenül - az a nő, aki legalább 40 éves jogosultsági idővel rendelkezik, és – az általános szabályokkal egyezően – az öregségi teljes nyugdíj megállapításának napján biztosítással járó jogviszonyban nem áll. A törvény célja ugyanis, hogy a hosszú munkaviszonnyal

rendelkező nőket kedvezményben részesítse figyelemmel arra, hogy a nők a családban és munkahelyen is helytállnak, a jogalkotó pedig ezt a kettős szerepvállalást értékeli. A kedvezményes öregségi nyugdíj ezen formája esetén jogosultsági időnek minősül a kereső tevékenységgel járó biztosítási vagy azzal egy tekintet alá eső jogviszony, valamint a terhességi-gyermekágyi segélyben, csecsemőgondozási díjban, gyermekgondozási díjban, gyermekgondozást segítő ellátásban, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban és a súlyosan fogyatékos vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermekére tekintettel megállapított ápolási díjban eltöltött idő, vagy ezekkel egy tekintet alá eső szolgálati idő (1998. január 1-jét megelőzően is).

Az öregségi teljes nyugdíj azonban nem állapítható meg annak a nőnek a részére, aki kereső tevékenységgel járó biztosítási vagy azzal egy tekintet alá eső jogviszonnyal szerzett szolgálati ideje nem éri el a 32 évet. Kivételt képez ez alól a szabály alól az az eset, amennyiben a jogosult nő a saját háztartásában 5 gyermeket nevelt; ugyanis ekkor az előbb említett 32 éves szolgálati idő egy évvel csökken (azzal, hogy a szolgálati időt minden további gyermek esetében újabb egy-egy évvel csökkentik, a csökkenés felső határa 7 év).

A Tny. törvény végrehajtására kibocsátott 168/1997. (X. 6.) Kormányrendelet 12. §-a határozza meg azt, hogy melyek azok a biztosítási jogviszonyoknak, amelyek időtartama a jogosultsági időbe beszámítható; ilyen példának okáért a kisiparosi tevékenység időszaka, a külföldi munkavállalóként folytatott tevékenység időszaka, közjegyzőként folytatott tevékenység időszaka (a tel-

jes felsorolást lásd az internetes közzététel **mellékletében...**). Külön jogszabályok további jogviszonyokat határozhatnak meg, mint a jogosultsági időbe beszámítható biztosítási jogviszony; ilyen például az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény hatálya alá tartozó munkavégzés időtartama vagy a méltányossági gyermekgondozási segély folyósításának ideje.

A Tny. törvény rendelkezései szerint szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időt is, amely a munkaviszony (vagy közalkalmazotti, kormányzati szolgálati, közszolgálati, állami szolgálati jogviszony, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény szerinti hivatásos szolgálati jogviszony, a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú tagjának szolgálati viszonya) jogellenes megszűnésétől annak helyreállításáig, vagy az utóbbi mellőzése esetén a jogviszony jogellenes megszüntetésének jogerős megállapításáig telt el. A Tny törvény 38.§-a rendelkezik részletesen arról, hogy mely biztosítással járó jogviszonyon túli esetek vehetők figyelembe szolgálati időként, és melyek esetében kizárt a figyelembe vétel (a törvény szövegét lásd az internetes közzététel a **www.jogpontok.hu/jogi kiadványok** mennü-pont alatt). Ki kívánjuk emelni, hogy be kell számítani szolgálati időként annak a felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmánynak az időszakát, amelyet öregségi nyugdíj esetében a magánszemély 1998. január 1-jét megelőzően folytatott, hozzátartozói nyugellátás esetében pedig bármikor – akár az előbbi időpontot figyelmen kívül hagyva – folytatott. Ha a biztosított magánszemély külföldön szerzett szolgálati időt, azt

abban az esetben kell beszámítani, ha a szolgálati időt az uniós jog alapján az Európai Unió valamely tagállamában, vagy Izlandon, Norvégiában, Lichtensteinben, Svájcban illetve ha bármely nemzetközi megállapodás szerint részes államban szerezte.

A törvény korábban lehetővé tette, hogy egyes kereső tevékenységeket folytató személyek az általános nyugdíjkorhatár betöltését megelőzően – egyéb feltételtől is függően – nyugellátásra legyenek jogosultak. A Tny. törvény 2011. december 31. napjáig hatályban volt rendelkezése szerint az, aki a szervezet fokozott igénybevételével járó, továbbá az egészségre különösen ártalmas munkát végez, karkedvezményben részesül. A 168/1997. (X.6.) Kormányrendelet 1. számú melléklete tartalmazta azon munkakörök jegyzékét, melyek karkedvezményre jogosítottak. A 2011. évi CLXVII. számú törvény azonban megváltoztatta a Tny. törvény ezen rendelkezését – is – és megszüntette a karkedvezményes nyugdíjat (szolgálati nyugdíjat), 2011. december 31. napjától ezen nyugdíjforma megállapítására nincs lehetőség. A már megállapított nyugellátásokat 2012. január 1. napjától korhatár előtti ellátásként (korhatár előtti öregségi nyugdíjként), a föld alatt végzett bányászati tevékenység esetén átmeneti bányászjáradékként, illetve a fegyveresek esetében szolgálati járandósággként kell tovább folyósítani. A törvény azonban egyidejűleg lehetőséget biztosít arra is, hogy azok, akik az ellátásra már jogot szereztek, azok számára is megállapításra kerüljön a járandóság.

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt. törvény) és a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Hjt. törvény) alapján a hivatásos állomány tagja szolgálati nyugdíjra és karkedvezményre volt jogosult. A jelenlegi szabályozás szerint ugyanezen személyek – az egyéb feltételek fennállása esetén - szolgálati járandóságra jogosultak. Az előbbieken említett feltétel lehet az, hogy 2011. december 31. napjáig 25 év szolgálati viszonyt tudjon igazolni, valamint, hogy a Hszt. törvény és a Hjt. törvény alapján a felmentést vagy a nyugellátásról szóló döntést 2012. január 1-jét megelőzően közzölték, vagy aki rokkantsági szolgálati nyugdíjban részesült. A szolgálati járandóság folyósítása kizárja a korhatár előtti ellátás megállapítását. Amennyiben a szolgálati járandóságban részesülő személy az öregségi nyugdíjkorhatárt betölti, az öregségi nyugdíjkorhatár betöltésének napjától a szolgálati járandóság csökkentések nélküli teljes összegét öregségi nyugdíjként kell továbbfolyósítani. Amennyiben az öregségi nyugdíjas a szolgálati járandóság folyósítása alatt dolgozott, és legalább 365 nap szolgálati időt szerzett, a korhatár betöltésétől számított 6 hónapon belül kérheti a nyugdíja összegének új megállapítását (és a két összeg közül a kedvezőbbet kell folyósítani részére). Ha a szolgálati járandóságban részesülő személy elhalálozik, úgy a hozzátartozói nyugellátások megállapításának eljárása során is lehetőség van a fentiek szerint a nyugdíjnak újraszámítására. A korábban hivatkozott 2011. évi CLXVII. számú törvényre

tekintettel ugyancsak megszűnt a - „korengedményes” - nyugdíjazás az öregségi korhatár betöltését megelőzően a katasztrófavédelemben dolgozók, így a tűzoltók számára is.

Nyugdíj számításának alapjai

Az öregségi nyugdíj összege az elismert szolgálati időtől és az öregségi nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegétől függ.

Az öregségi nyugdíj összegének meghatározása során az 1988. január 1-jétől a nyugdíj megállapításának kezdő napjáig elért keresetek havi átlagát kell figyelembe venni, ha az igénylő ebben az időszak legalább felében rendelkezik keresettel.

Az öregségi nyugdíj összege az öregségi nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének a megszerzett szolgálati időhöz tartozó, a Tny. törvény 2. mellékletben meghatározott %-a (a törvény hivatkozott 2. számú mellékletét lásd az internetes közlésétél [www.jogpontok.hu/jogi kiadványok](http://www.jogpontok.hu/jogi_kiadvanyok) menüpont alatt).

Az öregségi teljes nyugdíj összege nem lehet kevesebb az öregségi nyugdíj külön jogszabályban meghatározott legkisebb összegénél.

A szolgálati időt naptári naponként kell számításba venni és 365 naptári napot kell egy évnek tekinteni. Ugyanazt az időtartamot csak egyszer lehet számításba venni. A szolgálati időt a társadalombiztosítási igazgatási szervek nyilvántartása alapján kell számítani. A szolgálati időt vagy a nyugdíj megállapítására

irányuló eljárásban azt a szolgálati időt, melyet a nyilvántartások nem tartalmaznak, az igénylő a foglalkoztató által kiállított egykorú eredeti okirattal (igazolással), vagy a foglalkoztató eredeti nyilvántartásai alapján kiállított igazolással, vagy egyéb hitelt érdemlő módon (például okirat vagy tanúnyilatkozat) bizonyíthatja. Azonban figyelemmel kell lenni arra is, hogy amennyiben a foglalkoztató a foglalkoztatásból eredő bejelentési és közteherviselési kötelezettségének nem tesz eleget (tehát feketén alkalmazza a foglalkoztatottat), úgy nem elfogadható az, ha a munkavégzés tényét önmagában tanúkkal kívánják igazolni; ezt mondja ki a Legfelsőbb Bíróság – mai nevén Kúria - Mfv. III. 10.840/2011. számú határozata (a határozat szövegét lásd az internetes közzététel [www.jogpontok.hu/jogi kiadványok](http://www.jogpontok.hu/jogi_kiadvanyok) menüpont alatt)

Amennyiben az igénylő rendelkezik a szükséges adatokkal, úgy az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság honlapján (<https://kalkulator.onyf.hu/NyugCalcWeb/>) megtalálható online nyugdíjkalkulátorral kiszámíthatja nyugdíját.

Munkavégzés nyugdíj mellett

Ahogy korábban jeleztük, a saját jogú nyugellátás mellett keresőtevékenység folytatható azzal, hogy a keresőtevékenység időtartama szolgálati időként nem vehető figyelembe. Mind az öregségi nyugdíjra jogosultak, mind a nyugdíjkorhatár előtti ellátásra jogosultak végezhetnek munkát.

Amennyiben az öregségi nyugdíjas a közsférában kíván elhelyezkedni, úgy a munkavégzése időszakára nem jogosult a már megállapított nyugdíjra, azaz erre az időszakra vonatkozóan a nyugdíj folyósítását szüneteltetni kell. (Amennyiben a munkaviszony megszűnik, úgy ezt a folyósító szerv felé igazolni kell és a nyugdíjas részére a továbbiakban folyósítják a nyugdíjat.)

Amennyiben azonban a nyugdíjas korhatár előtti ellátásra jogosult, úgy számukra évente meghatározott összeghatárig biztosított a munkavégzés; ezen összeghatárig a nyugdíjas felveheti a nyugdíját és csak ezen összeghatár felett nem jogosult a nyugdíjára (azaz köteles kezdeményezni a nyugdíja folyósításának szüneteltetését).

A nyugdíjemelés rendes és rendkívüli szabályai

A Tny. törvény 62. §-a szerint a tárgyév január 1-je előtti időponttól megállapított nyugdíjat – ideértve a mezőgazdasági szövetkezeti járadékot és a baleseti járadékot is – a megállapítás naptári évét követően minden év január hónapjában az emelés évére tervezett fogyasztói ár-növekedésnek (azaz a KSH szerinti inflációnak) megfelelő mértékben emelni kell. A tervezett tárgyévi fogyasztói ár-növekedést a központi költségvetésről szóló törvény állapítja meg.

Különös méltánylást érdemlő esetben – kérelemre - megállapítható kivételes nyugellátás az öregségi nyugdíjkorhatárt elérő személy, a megváltozott munkaképességű özvegy és az árva részére.

Ugyancsak különös méltánylást érdemlő esetben – kérelemre - ugyanezen személyek, valamint a rehabilitációs járadékban részesülő személyek és a fogyatékkal élő vagy tartósan beteg vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó özvegyek jogosultak lehetnek kivételes nyugellátás-emelésre, vagy egyszeri segílyre. Az emelés mértéke nem haladhatja meg az öregségi teljes nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25 %-át, de nem lehet kevesebb ugyanezen összeg 10 %-ánál.

Kizárt a kivételes nyugdíjemelés az előzetes letartóztatásban lévő személy, a szabadságvesztés büntetését töltő személy, a szociális intézményben elhelyezett személy és a javítóintézetben elhelyezett személy számára.

Sem a kivételes nyugellátást, sem a kivételes nyugellátás-emelést vagy az egyszeri segílyt nem befolyásolja az, hogy az igénylő magán-nyugdíjpénztári tag-e.

A kivételes nyugellátás-emelés iránti kérelmet formanyomtatványon kell előterjeszteni. Az elbírálásra jogosult szerv pedig jogosult arra, hogy indokolt esetben vizsgálja a kérelem benyújtásának indokául szolgáló különös méltánylást érdemlő körülményeket. A hatóság a kérelem elbírálásáról egyszerűsített döntést hoz, mely meghozatalával jogerőssé és végrehajthatóvá válik (azaz jogorvoslattal nem támadható meg), hivatalos iratként kézbesíteni nem kell.

Egyes öngondoskodási formák kedvezményes adózási szabályai

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (továbbiakban Szja törvény) rendelkezik az egyes öngondoskodási formákat érintő adókedvezményekről.

Az Szja törvény 44/A. §-a szerint az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár magánszemély tagja rendelkezik az általa a tag jogviszonyára tekintettel évente bármely típusú önkéntes kölcsönös pénztárba befizetett összeg, valamint az egyéni számláján jóváírt, egyéb jövedelemnek minősülő összeg 20 %-ának megfelelő adóról; ezt az összeget ugyanis a magánszemély visszaigényelheti. (Az előbbieket szerint tehát amennyiben a magánszemélynek nincs az adóhatóságnál nyilvántartott tartozása, úgy ezt az összeget az adóhatóság a magánszemély által megjelölt önkéntes kölcsönös biztosító pénztár pénzforgalmi számlájára utalja, vagy ha már nem tagja a magánszemély önkéntes kölcsönös biztosító pénztárnak, akkor a tag által megjelölt más számlára.) Az önkéntes kölcsönös egészségpénztár, önszegélyező pénztár, egészség- és önszegélyező pénztár magánszemély tagjaként jogosult - az előbb említett 20%-on túl – további 10 %-ról rendelkezni az egyéni számláján fennálló számlaköveteléséből a rendelkezése alapján legalább 24 hónapra lekötött összegből (a lekötés adóévében) vagy az egyéni számláján fennálló számlaköveteléséből megbízása alapján a külön törvényben meghatározott prevenciós szolgáltatás ellenértékéért az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár által az adóévben kifizetett összegből. Azonban felső korlátot rendelt a jogalkotó

ehhez a kedvezményhez; ugyanis a kétféle jogcímen adható rendelkezések (összesen tehát 30 %) együttes összege nem haladhatja meg a 150.000.-Ft-ot. Fontos kedvezmény az is, hogy az önkéntes kölcsönös pénztárak esetén a várakozási idő letelte után az elért hozam adómentesen felvehető.

Az Szja törvény 44/B. §-a szerint a nyugdíj-előtakarékossági számla-tulajdonos nyugdíj-előtakarékossági nyilatkozatot tehet, mellyel a magánszemély az adóévben az általa nyugdíj-előtakarékossági számlára forintban befizetett összeg 20 %-ának, de legfeljebb az adott adóévben 100.000.-Ft-nak az adójóváírására ad lehetőséget a jogszabály. Amennyiben a magánszemély 2020. január 1. előtt tölti be a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt, úgy az adójóváírás felső határa 130.000.-Ft. Az előbbiek szerint tehát amennyiben a magánszemélynek nincs az adóhatóságnál nyilvántartott tartozása, úgy ezt az összeget az adóhatóság a magánszemély által megjelölt nyugdíj-előtakarékossági számlára utalja, vagy ha a magánszemély nyugdíj-előtakarékossági számlája már megszűnt, akkor a tag által megjelölt más számlára. Fontos kivétel, hogy a magánszemély kérelmére a kiutalás más - újonnan nyitott - nyugdíj-előtakarékossági számlára nem teljesíthető. A nyugdíj-előtakarékossági számlában tartott megtakarításhoz a magánszemély főszabály szerint nyugdíjba vonulásakor juthat hozzá. Ha azonban előbb kíván hozzáférni a megtakarításához, akkor adómentesen csak abban az esetben veheti fel a megtakarítást, ha 10 év eltelt; amennyiben azonban ez a várakozási idő nem telik el a megtakarítás felvételét megelőzően, úgy a kapott adókedvezmény 120 %-át vissza kell

fizetnie, továbbá a számlán elért hozam vagy nyereség után a magánszemély egyéb jövedelemként adót fizet.

Fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy az 1312/2016. (VI.13.) kormányhatározat, valamint a 378/2016. (XII.02.) kormányrendelet változtatásokat hozott az Országos Nyugdíjbiztosítási Erőforrások Minisztériumába. Főigazgatóságot és az Országos Egészségbiztosítási Pénztárt illetően. 2017. január 1-jétől ugyanis Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság névváltozással Nemzeti Családtámogatási és Társadalombiztosítási Hivatalként működik tovább, amely átveszi az Országos Egészségbiztosítási Pénztár pénzbeli ellátásokkal, baleseti táppénzzel és utazási költségtérítéssel kapcsolatos feladatait. 2017. január 1-jével az Országos Egészségbiztosítási Pénztár elnevezése Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelőre változik, valamint a szerv beolvad az Emberi Erőforrások Minisztériumába.

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE